

Webinar Brede welvaart, 28 januari 2022

Martin de Jong trapt af met een beklemmende film uit downtown Los Angeles (Skid Row) waarin de gevolgen van armoede, slechte leefomstandigheden en ontbrekende collectieve voorzieningen als daklozen crisis zichtbaar zijn door talloze tenten in de straten.

Martin de Jong: brede welvaart vraagt om visie en leiderschap

Volgens Martin de Jong maken de beelden uit de VS de gevolgen zichtbaar van een doorgeschoten focus op kapitaal en aandeelhouders (shareholders), met te weinig aandacht voor de brede belangen van de samenleving (stakeholders). Die leidt tot de groei van groepen mensen in kwetsbare positie ('precariaat'). Door de nadruk op kapitaal ligt de nadruk in de economie meer op het onttrekken van waarde (vooral geldelijk kapitaal) en minder op het creëren van waarde (vooral maatschappelijk).

Brede welvaart moet gaan over een hernieuwde afweging tussen verschillende vormen van kapitaal (die niet allemaal in geld moeten worden uitgedrukt) en vraagt om visie en leiderschap. Een combinatie van overheidsinstrumenten als kennis en informatie, wet- en regelgeving, financiële middelen en instrumenten en organisatie is nodig om de visie te realiseren.

Ondanks de constatering dat belangrijke sleutels voor verandering vaak in het nationale en internationale juridische, belastingtechnische en financiële instrumentarium te vinden zijn, kan de provincie Zuid-Holland zeker een aantal dingen doen. Dit zit deels in kennis en informatie, veel in verbinding en organisatorisch vermogen in en voor de regio, maar ook in het mandaat om in het ruimtelijke domein samen met partners regionale keuzes te maken.

Frank van Oort: meet waar beleid op aan kan haken

Frank van Oort stelt dat brede welvaart een Nederlands begrip is, wat in het buitenland nog het meest wordt benaderd door de begrippen 'quality of life' en 'well-being'. Meten van brede welvaart zit eigenlijk dicht bij de kern van de economische wetenschap, die kijkt naar schaarste en waardering. Hij vraagt aandacht voor twee belangrijke aspecten van het debat: theoretische fundering en heldere normatieve/politieke uitgangspunten. De 'missiegedreven' economie van Mariana Mazzucato, waarin de overheid een ondernemende speler is, vormt een interessant perspectief. Er zijn echter geen eenvoudige oplossingen. Zijn advies is om eerst de complexiteit te ontrafelen naar specifieke vraagstukken en opgaven en die dingen te meten waar beleid op aan kan haken. Een beleidsagenda moet erop gericht zijn knelpunten op te lossen op de opleidings- en arbeidsmarkt, de grondmarkt en de woningmarkt.

Roberto Rocco: inwoners zijn geen klanten maar partners

Roberto Rocco begint met een toelichting op de 'tragedy of the commons': de tragedie is dat in een samenleving waarin iedereen voor eigen belang gaat, gemeenschappelijke vormen van kapitaal worden uitgeput. Ruimtelijke ordening is een heel krachtig instrument waarin Nederland altijd vooruitstrevend en succesvol is geweest. Maar delen van Nederland en Zuid-Holland zijn slachtoffer van hun eigen succes geworden: iedereen wil er zijn en er investeren, met als gevolg een enorme druk op de ruimte. Een gedeeld verhaal tussen overheid en daarmee een vorm van 'publieke rationaliteit' ontbreekt intussen. Meer dan ontwikkelingen monitoren moeten we een gezamenlijke missie formuleren. Inwoners zijn dan partners die samen met de overheid kunnen leren.

Jaap Smit: It's not *only* the economy, stupid

In zijn reflectie gaat Jaap Smit in op het betoog van Roberto Rocco over de verhouding van inwoners en overheid en onderschrijft dat mede-eigenaarschap een belangrijke sleutel is. Het beeld van de 'BV

Nederland' klopt niet. De overheid is van en voor ons allemaal. Essentieel is het vertrouwen van ons als burgers dat er bij de overheid mensen werken die ons lot kennen en zien wat nodig is. Dan hoeft ook niet iedereen bij alle beslissingen aan de knoppen te zitten. De Commissaris ziet de provincie graag als partner en verbinder. Hij onderschrijft dat er werk aan de winkel is voor een sterkere en vitale overheid. Hoe die eruit moet zien volgt idealiter uit de opgaven en is om te beginnen een gesprek over kwaliteit.

Panelgesprek

Tanja Verbeeten modereert vervolgens het gesprek tussen Jaap Smit en de wetenschappers, waarbij ook vragen uit de chat aan bod komen.

Frank van Oort merkt op dat de regionale schaal waarop de provincie werkt belangrijk is, omdat veel opgaven gebiedsgericht vertaald moeten worden. Dat kan gaan om de regionale arbeidsmarkt en human capital in het 'hier en nu'. Maar ook 'later': bijvoorbeeld de keuze om bedrijven die het beste aansluiten op het werk van de toekomst ruimtelijk te faciliteren.

Martin de Jong stelt dat de overheid zichzelf hierin niet moet onderschatten. Hij onderschrijft de verbindende rol van de provincie Zuid-Holland en roept op om nog meer in 'ankerinstituten' samen te werken en het ruimtelijk instrumentarium gericht in te zetten.

Roberto Rocco krijgt een vraag uit de chat over de rol van social media in het samenspel van burgers en overheid. Een mogelijke weg zou volgens hem kunnen zijn de kracht van social media beter te richten en te organiseren op de maatschappelijke opgaven en te werken aan gezamenlijke missies.

De panelleden zijn het eens dat dit ook geldt voor werken aan brede welvaart. Het gaat niet vanzelf maar vraagt van ons om het samen aan te pakken en te organiseren.